

Vogels in Berkelland

Speciale uitgave
van de Vogelwerkgroep

Verslag over Zwaluwen, Uilen, Torenvalken, Patrijzen, Weide- en Zangvogels

Borculo - Ruurlo - Eibergen - Neede en omstreken

Voorjaar 2024

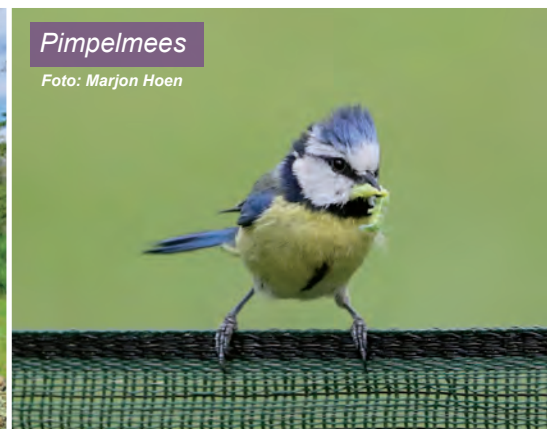
Boerenzwaluw

Foto: Marjon Hoen

Steenuil jongen

Foto: Benno Stortelder

Pimpelmees

Foto: Marjon Hoen

De broedresultaten van zwaluwen, uilen, torenvalken, weidevogels en zangvogels in één nieuwsbrief

In deze nieuwsbrief vindt u de verslagen van de verschillende projectgroepen. In 2023 zijn er weer veel erven door onze vrijwilligers in het buitengebied van Berkelland bezocht. De broedresultaten zijn in deze speciale uitgave zo goed mogelijk verwerkt. Tevens worden sommige projecten waar de Vogelwerkgroep mee bezig is uitgelicht.

Uitgebreide informatie en gegevens zijn ook te vinden op onze website:

www.vogelwerkgroepberkelland.nl

U kunt ons bereiken via email: info@vogelwerkgroepberkelland.nl

Inhoudsopgave

Projectgroep zwaluwen Berkelland	1
Projectgroep nestkastcontrole Berkelland	3
Projectgroep uilen en Torenvalken Berkelland	4
Patrijzenproject in Berkelland	7
Projectgroep weidevogelbeheer Berkelland	8

Een lichte toename van het aantal zwaluwen in 2023 ten opzichte van 2022

Dit jaar is er in alle 39 telgebieden van Berkelland geteld. Er is een aantal nieuwe tellers begonnen dit seizoen. Twee tellers, tellen in 2024 niet meer vanwege de gezondheid. We zijn heel blij met de nieuwe tellers maar er mogen zich altijd nieuwe tellers aanmelden. Een aantal tellers tellen meerdere gebieden. Het is een streven dat elke teller één telgebied heeft. Om zwaluwen teller te zijn hoeft je overigens geen ervaren vogelaar te zijn. Het kost je hooguit twee dagen in het seizoen. Voor meer informatie mag jij je melden bij Karin Bosch of Henk Leever.

In 2023 is er een lichte stijging van het aantal zwaluwen in Berkelland ten opzichte van 2022.

In 2022 zijn er 4351 nesten van de Boerenzwaluwen geteld. In 2023 waren dat er 4661. Dat is een toename van 7,12%.

In 2022 hebben we 1217 nesten van de Huiszwaluwen geteld. In 2023 zijn er 1382 nesten geteld. Dat is een toename van 13,56%.

Lees verder op pagina 2

1

Huiszwaluwen

Er stonden op de tellijsten van 2022 veel verzoeken om kunstnesten te plaatsen of om bij te plaatsen. Er lagen zo her en der nog kunstnesten die jaren geleden gemaakt zijn door de zwaluwenprojectgroep.

Ook zijn er kunstnesten terug gekomen nadat mensen schuren hadden afgebroken waar ze aan hingen. Al deze kunstnesten zijn bij de betreffende adressen gebracht.

In een aantal gevallen hebben we ze zelf geplaatst en bij wat adressen hebben de mensen dat zelf gedaan.

Opvallend was dat aan de Apedijk 11 in Rekken 4 kunstnesten bezet waren en daar nog 16 natuurlijke nesten door de Huiszwaluwen zelf zijn bijgemaakt.

Boerenzwaluwen

De eerste melding van de Boerenzwaluw in Berkelland kwam op donderdag 30 maart 2023. Dat was aan de Kappermaatsweg 1 in Borculo. Een paar opmerkelijke toenames van bezette nesten: aan de Hemminksweg 3 in Beltrum was een verdubbeling van het aantal bezette nesten naar 34 stuks ten opzichte van 2022.

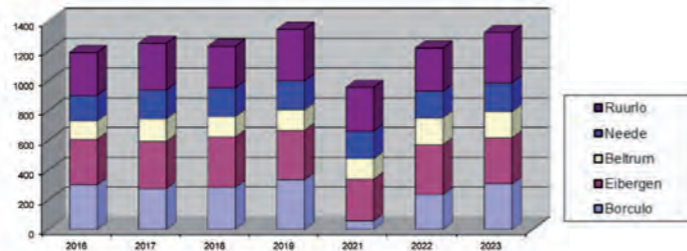
Ook aan de Kooiersdijk 1 in Ruurlo hebben de Boerenzwaluwen 24 nesten gebouwd. In 2022 was er nog geen één. En de Nieuwenhuishoekweg 4 in Ruurlo ging van 6 nesten in 2022 naar 36 nesten in 2023.

Boerenzwaluw, de vliegenvlugge luchtacrobaat

Boerenzwaluwen zijn echte luchtacrobaat. Zij vangen hun voedsel in de lucht: enorme hoeveelheden vliegen, muggen en insecten. De Boerenzwaluw vangt zijn voedsel in volle vaart en scheert daarbij rakelings langs muren, hekken én mensen. Het is een waar spektakel om tientallen Boerenzwaluwen op een boeren-erf, en om je hoofd, te zien vliegen.

De Boerenzwaluw weegt amper 20 gram, maar dat weerhoudt hem er niet van om elk jaar helemaal naar Midden-Afrika te trekken, om daar te overwinteren. Van april tot oktober verblijft hij in Nederland, om hier zijn jongen groot te brengen. In deze periode heeft hij 2 à 3 nestjes, waarbij de Boerenzwaluw per keer zo'n 4 à 5 jongen opvoedt.

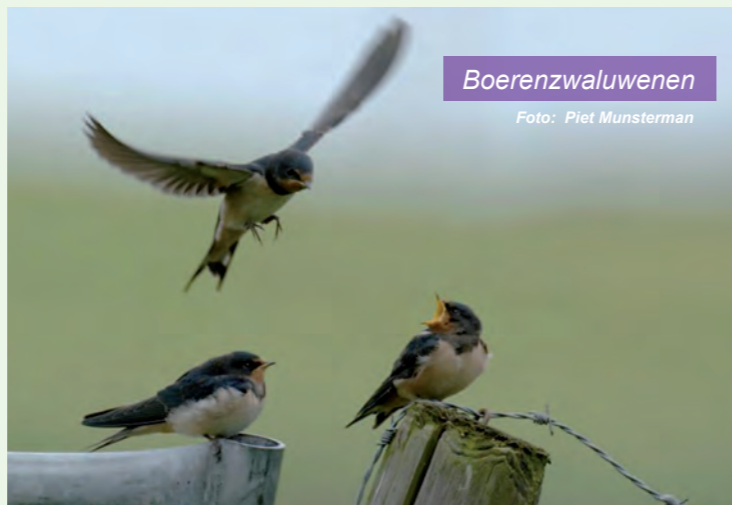
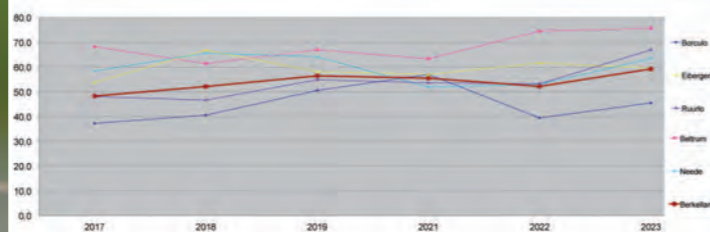
Huiszwaluwen Berkelland

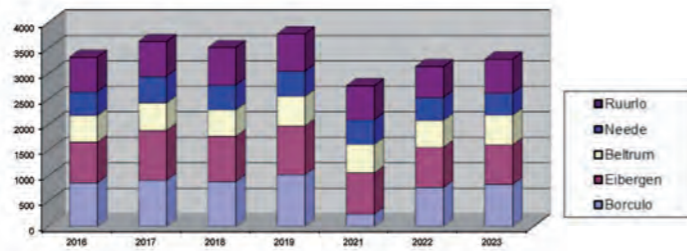
Year	Borculo	Eibergen	Beltrum	Neede	Ruurlo	Totaal
2016	298	306	125	168	291	1188
2017	273	316	153	192	316	1250
2018	281	338	139	191	280	1229
2019	332	333	138	192	348	1343
2021	57	280	138	183	296	954
2022	232	334	183	177	291	1217
2023	305	309	177	191	340	1322

Borculo niet volledig geteld in 2021

Percentages bezette kunstnesten Huiszwaluwen

Boerenzwaluwen Berkelland

Year	Borculo	Eibergen	Beltrum	Neede	Ruurlo	Totaal
2016	851	799	521	465	682	3318
2017	902	976	546	516	685	3625
2018	873	887	526	481	738	3505
2019	1012	955	583	489	736	3775
2021	235	808	566	472	676	2757
2022	760	788	531	442	613	3134
2023	822	773	586	428	670	3279

Borculo niet volledig geteld in 2021

De Boerenzwaluw heeft het moeilijk. Net als veel andere vogels van het boerenland staat hij op de Rode Lijst van bedreigde vogels. Het aantal Boerenzwaluwen is sinds 1950 met minstens de helft afgenomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de landbouw niet meer dezelfde is als enkele decennia geleden. Steeds meer boerenbedrijven sluiten. Bovendien worden schuren en stallen tegenwoordig om allerlei redenen hermetisch afgesloten en daarmee ontoegankelijk voor de Boerenzwaluw. Insecten, zijn voedsel, zijn verdwenen en ook

goede nestplaatsen worden steeds schaarser. Met vaak simpele maatregelen kunnen we de Boerenzwaluw helpen aan een goed broedseizoen. Vogelbescherming Nederland legt samen met boerenbedrijven, vogelwerkgroepen en vrijwilligers op het platteland nestvoorzieningen aan. Onder meer in stallen, schuren en onder bruggetjes. Maar om de boerenzwaluw van de Rode Lijst te krijgen is nog veel meer nestgelegenheid nodig!

Tekst: Karin Bosch en

Marieke Dijksman, Vogelbescherming Nederland

Resultaten zangvogel-nestkasten 2023 in Berkelland

Dit jaar is het meest opvallende dat boommarters een grote aanval hebben gedaan op de nestkastjes. In drie percelen zijn 33 kastjes geplunderd. De deksels zullen worden geborgd door haakjes.

- In totaal zijn in de 12 percelen 325 kasten gecontroleerd. Daarvan waren er 279 bezet; bezetting 86% (2022: 81%).
- De verdeling van de legfels was: 98 Koolmezen (35%), 99 Pimpelmezen (35%), 74 Bonte Vliegenvangers (27%), 14 Boomklevers (5%), 2 van Spreeuwen en 1 van Glanskop. Er was een stijging bij de Pimpelmezen en Boomklevers.
- Van de in totaal 2416 gelegde eieren zijn er dit jaar 1828 jongen uitgevlogen = 76%. Dat is een fikse daling ten opzichte van vorig jaar (2022:89%). De plundering door marters heeft daar zeker toe bijgedragen.

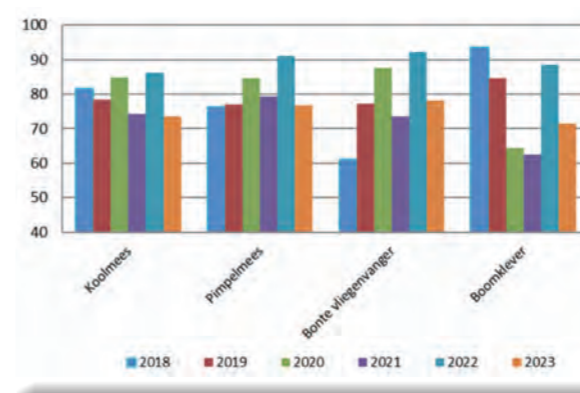
Enkele nestkastjes waren ook dit jaar al vroeg bezet: bij Boomklevers vanaf begin april een eerste ei. Een paartje Bonte vliegenvangers begon heel uitzonderlijk vroeg dit jaar: eind maart al eileg. Doorgaans beginnen zij 3 à 4 weken later. De 1ste eidatum lijkt bij Bonte vliegenvanger en Boomklever geleidelijk naar vroeger in het jaar op te schuiven. Dat geldt echter (nog) niet voor de gemiddelde 1ste eidatum.

Vier paren Koolmezen hebben opnieuw een 2e legsel gedaan. De gemiddelde nestgrootte van het 1e legsel was dit jaar 8,6. Bij de tweede leg werden gemiddeld 6 eieren gelegd. Van de 23 tweede legeieren zijn er slechts 4 jongen uitgevlogen.

Meerdere grote legfels bij de Koolmezen 13 eieren, bij de Pimpelmezen 14 eieren, bij de Boomklevers een nest met 8 eieren en bij de Bonte vliegenvangers diverse met 8 eieren met een uitschieter van 12! welke helaas is gepredateerd.

Trend % uitgevlogen jongen/eieren zangvogelnestkasten Berkelland

Een bijzondere situatie deed zich voor in de Waterster waar in een kast zowel een Koolmees als een Pimpelmees samen 18 eieren hebben gelegd. Daarvan zijn er 7 Koolmezen uitgevlogen en 3 Pimpels. Ook in een andere nestkast werd gezamenlijk 9 eieren gelegd waarvan 6 Koolmeesjes en 2 Pimpelmeesjes uitvlogen. Volgend jaar zal de woningnood worden aangepakt!

Voor meer informatie: zie onze website voor de historische overzichten.

Al onze nestkastresultaten zijn weer digitaal ingevoerd in het nestkastenprogramma van de SOVON en aangeleverd aan NESTKAART voor hun landelijke jaarverslag.

Alle waarnemers zeer bedankt voor de controles en het verwerken van de resultaten.

John Smith

Coördinator Zangvogelnestkasten

Zie voor het totale jaaroverzicht 2023, de tabel gespecificeerd per gecontroleerd gebied en de trendgrafieken, onze site:

<https://www.vogelwerkgroepberkelland.nl/veldwerk/nestkasten-werkgroep/verslag.html>

Uilen en Torenvalkenproject Berkelland 2023

Gemiddeld een redelijk tot prima uilen- en torenvalkenjaar! De uilenwerkgroep is in 2023 weer actief bezig geweest met de 3 in een nestkast broedende uilen en de Torenvalken in Berkelland. Ook hebben we in dat jaar op verschillende plaatsen nieuwe nestkasten voor Bos-, Steen- en Kerkuilen opgehangen en een aantal oude kasten vervangen door nieuwe. Verder hebben we een aantal torenvalkkasten verplaatst en nieuwe kasten geplaatst. In totaal hebben we dit jaar 48 kasten geplaatst of vervangen. Ook hebben we tegen predatie enkele kasten, door het plaatsen van emmers zonder bodem en kunststof schotels voor het invliegpat, beveiligd tegen rovers als bijvoorbeeld de Marter en Eekhoorn.

Het controleren van nestkasten op broedsels en het terugvangen van geringde vogels op het nest heeft ook in 2023 weer op uitgebreide schaal plaatsgevonden. Gelukkig waren er dit jaar veel meer kasten bezet dan vorig jaar en waren de broedsels groter. We zijn weer bijna terug op het succesvolle jaar 2019!

Het begon al goed bij de Bosuilen waar we t.o.v. 2022 drie keer zoveel jongen konden noteren. Ook het aantal jongen per kast was enorm gestegen. Bij de Kerkuilen het zelfde verhaal, hier zelfs ruim 3 keer zoveel jongen in de kasten, het aantal kasten met broedsel verdubbeld en meer jongen per broedsel in de kast. De stijging van aantal jongen in de steenuil kasten was niet zo spectaculair maar toch nog ruim 40% meer dan een jaar geleden.

De Torenvalken deden het ook prima met een gemiddeld aantal van 5 jongen per succesvolle kast. Dat is de laatste jaren niet meer voorgekomen. In 2023 hebben we 694 jonge uilen en 144 jonge Torenvalken geringd, daarbij hebben we ook nog 54 adulte uilen en 3 adulte Torenvalken kunnen ringen. Ook werd bij vele kasten een nacontrole gedaan om te kijken of de jongen waren uitgevlogen en de kasten waar nodig te schoon te maken of te repareren. Dit jaar werden er 13 camera's geplaatst in kerkuil kasten die moeilijk bereikbaar zijn en daarmee komt het totaal van geplaatste camera's op 62.

De controleurs kunnen de controle via de monitor doen en alleen voor het ringwerk en het schoonmaken is een ladder nodig om naar de kast te klimmen. Dat is dus veel veiliger en het geeft minder verstoring voor de vogels in de nestkast.

De groepen in Neede en Ruurlo zijn na de herstructurering vol op stoom en de werkzaamheden verlopen voorspoedig.

In 2023 hebben we aan diverse particulieren en instanties voorlichting gegeven over uilen en Torenvalken, advies gegeven bij het plaatsen van nestkasten en hebben we een aantal gewonde of zieke vogels naar de vogelopvang in Barchem gebracht.

De administratie loopt naar wens en de controleurs en ringers weten waar ze hun berichten en data kwijt kunnen. De databases worden steeds verder gevuld.

We hopen dat we het komende jaar 2024 net zo druk zullen worden als in 2023 want dan hebben we weer een goed uilenjaar!

Bosuilen 2023

Voor de Bosuilen was het een prima jaar, met grote plaatselijke verschillen. Er zijn in totaal 59 jongen uitgevlogen, tegenover de 19 die in 2022 uit de nestkast kwamen is dat een prima resultaat. De plaatselijke verschillen waren opmerkelijk, in Ruurlo en Borculo zijn er maar 6 jongen succesvol uitgevlogen terwijl er in Eibergen, Neede en Geesteren-Gelselaar 53 jongen uitvlogen. Uit de 24 succesvolle kasten vlogen 59 jongen uit waarmee het gemiddelde komt op 2,45 jong per kast. Dat is beduidend meer als in 2022 en vergelijkbaar met de jaren 2021 en 2019. De eerste eilegdatum was met eind februari; het normale tijdstip voor Bosuilen. Er zijn 7 kasten met broedsel mislukt, 2 in de eifase en 5 in de jongenfase. Dit is wel weer meer dan in 2022.

Jaaroverzicht Uilen Werkgroep Berkelland 2023

Bosuilen	bewoonde Kast	met broedsel	mislukt	jongen	verdw. Jongen	uitgevl. Jongen
Borculo	2	1		3	0	3
Geesteren/Gelselaar	3	3		12	2	10
Neede	9	9	1	18	2	16
Eibergen	17	15	4	30	3	27
Beltrum	0	0				0
Ruurlo	3	3	2	3	0	3
BERKELLAND	34	31	7	66	7	59

Kerkuilen	bewoonde Kast	met broedsel	mislukt	jongen	verdw. Jongen	uitgevl. jongen
Borculo	7	5	0	32	0	32
Geesteren/Gelselaar	5	2	0	12	2	10
Neede	4	4	0	20	0	20
Eibergen	21	15	0	65	3	62
Beltrum	12	12	2	41	5	36
Ruurlo	11	10	0	36	0	36
BERKELLAND	60	48	2	206	10	196

Steenuilen	bewoonde Kast	met broedsel	mislukt	jongen	verdw. jongen	uitgevl. jongen
Borculo	17	19	2	50	3	47
Geesteren/Gelselaar	18	18	6	43	10	33
Neede	37	36	13	97	13	84
Eibergen	50	43	9	124	19	105
Beltrum	30	29	6	101	23	78
Ruurlo	40	40	13	93	1	92
BERKELLAND	192	185	49	508	69	439

Torenvalken	bewoonde Kast	met broedsel	mislukt	jongen	verdw. Jongen	uitgevl. jongen
Borculo	2	2	0	10	0	10
Geesteren/Gelselaar	0	0	0	0	0	0
Neede	8	8	0	36	0	36
Eibergen	15	13	3	61	2	59
Beltrum	6	5	0	26	0	26
Ruurlo	3	3	0	13	0	13
BERKELLAND	34	31	3	146	2	144

TOTAAL	320	295	61	926	88	838
---------------	------------	------------	-----------	------------	-----------	------------

Oorzaken zijn waarschijnlijk predatie en verstoring door Marters en Eekhoorns. Om dit te voorkomen zijn er bij een aantal nestkasten gladde emmers en grote schotels voor de invliegopening geplaatst. Hierdoor hopen we dat de predatoren niet meer in de nestkast kunnen komen.

Kerkuilen 2023

In één woord, prima, zo is ook het seizoen 2023 voor de Kerkuilen verlopen. Doordat er veel eikels en noten van de bomen zijn gevallen in 2022 was het voedselgebrek voor met name de Veldmuizen en de Woelmuizen, toch het hoofdvoedsel van de Kerkuil, dat ons in het voorjaar 2022 nog parten speelde, bijna geheel opgeheven. Het voorjaar van 2023 was weliswaar nat, maar niet zo erg dat de muizen niet meer aan hun voedsel konden komen of verdronken. We hadden 60 bewoonde kasten waarvan 48 met een broedsel waaruit 196 jonge Kerkuilen zijn uitgevlogen. Dat is maar liefst 136!! meer dan in 2022. Het aantal van 4,08 jongen per kast is ronduit prima te noemen. Ook bij de Kerkuilen grote regionale verschillen, in Geesteren-Gelselaar maar 2 van de 24 kasten met een broedsel en in Neede maar 4 kasten van de 31. Ook in Borculo waren maar 5 geslaagde broedsels te noteren in 23 kasten, maar hier waren de broedsels met gemiddeld 6,4 jong per kast wel groot.

In Eibergen-Beltrum en Ruurlo was de bezetting wel gemiddeld maar bleef de broedselgrootte van resp. 3,6 en 3,0 weer wat achter bij de gemiddelde broedselgrootte van 4,08. Doordat er weinig jongen dood zijn teruggemeld denken we dat deze hebben geprofiteerd van het goede voedselaanbod dit jaar.

Steenuilen 2023

Voor de Steenuilen was 2023 een goed jaar! We hadden 185 kasten met broedsel wat neerkomt op een gemiddelde bezetting van de kasten van net iets meer dan 50% .

Er mislukten uiteindelijk 49 broedsels en dat is wel relatief veel. Oorzaken hiervoor zijn moeilijk aan te wijzen maar wij denken dat er veel kasten ten prooi zijn gevallen aan Eekhoorns. Deze aabare dieren zijn uit op de eieren en de kleine jongen uit de Steenuil nestkasten. Bij de tweede (ring) controle van de nestkasten waren er maar liefst 69 jonge Steenuilpullen verdwenen! De adulte Steenuilen zullen niet zo gauw ten prooi vallen aan de Eekhoorn maar verlaten dan wel het legsel en/of broedsel. Uit de 136 kasten met succesvol broedsel vlogen er in totaal toch nog 439 jongen uit. Dat is 135! meer dan in 2022. Het gemiddelde van de succesvol uitgevlogen jongen per kast is 3,22 en dat is vergelijkbaar met het jaar 2021. De gemiddelde legselstart was half april en dat is een week later dan de gemiddelde over de laatste 10 jaar. Waarschijnlijk heeft het frisse en natte voorjaar daar invloed op gehad. We hopen dat de uitgevlogen Steenuilen hun eerste en moeilijkste jaar zullen overleven.

Torenvalken 2023

De Torenvalken deden het ook goed in 2023, van de 31 bezette nestkasten met broedsel kwamen er 28 tot een succesvol broedsel. Helaas mislukten er 3 broedsels in de eifase waarschijnlijk door verstoring van roofdieren of vogels. Kraaien, Kautjes of Holenduiven willen nog wel eens een Torenvalken paar net zolang plagen tot ze het nest verlaten. Ook komt het voor dat de bebroede eieren door de schermutselingen zolang worden verlaten dat de eieren te koud worden en dan niet meer uitkomen. In 2023 vlogen er 144 jonge Torenvalken succesvol de nestkast uit. Dat is een respectabel aantal met een gemiddelde van 5,14 jong per kast!. De Torenvalk is een opportunist is die, naarmate het voedselaanbod groter is, ook meer eieren gaat leggen. De gemiddelde eilegdatum van begin april is vergelijkbaar met het langjarig gemiddelde. We hopen op net zo'n mooi Torenvalkenjaar in 2024.

Henk Lammers

Coördinator uilen vogelwerkgroep Berkelland

Jaaroverzicht 2023 Terugmeldingen geringde uilen in Berkelland

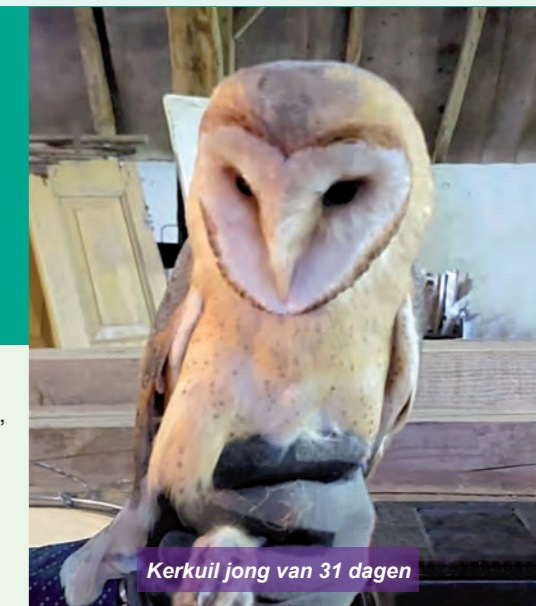
Omdat we de uilen ringen is het altijd weer interessant te weten waar ze heen gaan. Ook treffen we uilen aan die buiten Berkelland zijn geringd en hier naar toe zijn gekomen. Ringnummers worden ingevoerd in het landelijke ringregister GRIEL van het Vogeltrekstation zodat is na te gaan precies waar en wanneer een uil is geringd en teruggezien.

Aantallen

In 2023 zijn er 202 terugmeldingen geregistreerd: 159 Steenuilen, 28 Kerkuilen, 11 Bosuilen en 4 Torenvalken. In 2022 waren dat er 170 (137 Steenuilen, 30 Kerkuilen, 1 Bosuil en 3 Torenvalken). Bij de Steenuilen is er de laatste jaren een stijgende lijn in het aantal terugmeldingen in tegenstelling tot die van Kerkuilen.

Verspreiding

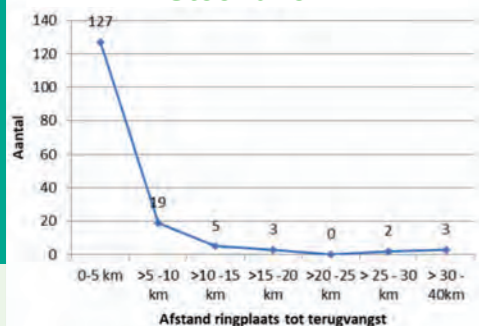
In de grafieken van de Steen- en Kerkuilen is te zien welke afstanden werden afgelegd. Voor de Bosuilen en Torenvalken is er geen grafiek gemaakt omdat er te weinig exemplaren waren voor een representatieve grafiek. (zie volgende pagina).

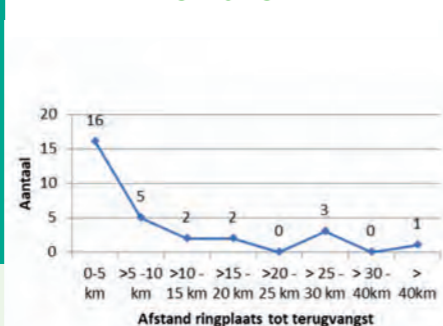
Kerkuil jong van 31 dagen

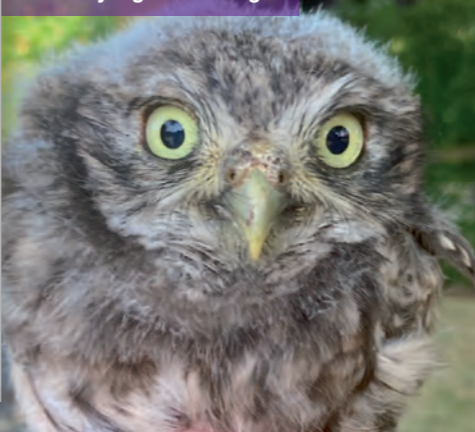
Afstand terugmeldingen 2023 Steenuilen

Afstand terugmeldingen 2023 Kerkuilen

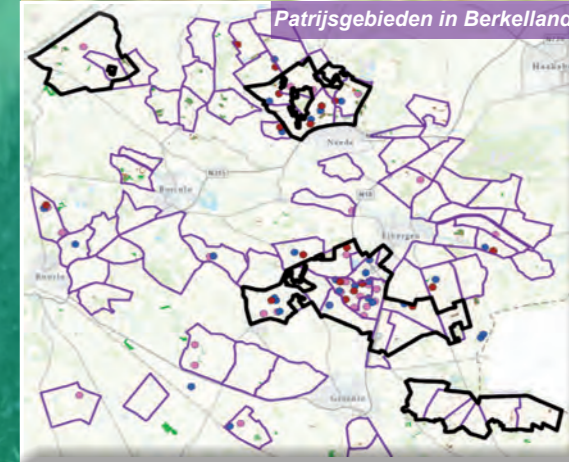

Steenuil jong van 30 dagen

Patrijzen in Berkelland: 2023

De Patrijs heeft het in Nederland heel erg moeilijk. Er is een afname in 50 jaar van ca 95% van het aantal broedparen. Een belangrijke factor die meespeelt in deze afname is het voedseltekort op het boerenland. In de winter hebben volwassen Patrijzen moeite om genoeg zaden te vinden op de akkers en in het voorjaar ligt het knelpunt met name bij de kuikens. Die kunnen niet meer genoeg insecten vinden door gebrek aan kruiden en overvloed aan pesticiden. Daarnaast zijn de gebieden waar de Patrijs nog wel broedt versnipperd en ontbreekt goede dekking, waardoor ze makkelijk een prooi worden voor roofdieren.

In de Achterhoek en dus ook in Berkelland is de situatie iets beter. De daling is door extra inspanningen (voorlopig) tot staan gebracht. Het aantal broedparen in Berkelland ligt de laatste jaren op ruim 30 paar en ook in 2023 is dit het geval. Tellen van Patrijzen is niet zo eenvoudig en als extra moeilijkheid zijn er ook allerlei voorwaarden waar een telling aan moet voldoen via SOVON om als broedgeval te worden genoteerd. Ook zijn tellingen, die via waarnemingen.nl zijn gedaan vervaagd om verstoring e.d. tegen te gaan.

Patrijs

Foto: Marjon Hoen

De tellingen worden opgenomen in een rapportage van Stichting Landschapsonderhoud Gelderland (SLG), die ook kaartjes met stippen maakt. In bijgaand kaartje is een overzicht van het aantal formeel vastgestelde territoria in Berkelland: 18 stuks. In 2022 waren dat 26 en in 2021: 17 en in 2020: 13. Deze verschillen worden ook veroorzaakt door de intensiteit van tellen en doordat een deel van Berkelland wordt geteld. Daarom is een schatting van ca. 30 broedparen een redelijke indicatie.

De ruigtes kent en niet gladgeschoren moet zijn. Dit laatste is ook van belang voor de Patrijs als broedplaats. Ze kunnen prima in de berm en slootkanten broeden, mits er voldoende ruigte is en niet alles in mei of juni wordt weggemaaid. In de herfst en in de winter is er voedsel te vinden op de akkers, waar nu de stoppels vaker (deels) blijven staan en het vanggewas voor dekking kan zorgen. Ook deze dekking en voedsel is essentieel om weer voldoende broedparen te hebben in het voorjaar. Een beetje optimisme is er gelukkig nog en ook zijn er subsidies mogelijk voor landeigenaren, die bijvoorbeeld akkerranden willen aanleggen. Deze vergoedingen kunnen oplopen tot €1800,- per ha. en dat is zeker de moeite waard als daar de wat mindere delen van een perceel voor worden gebruikt.

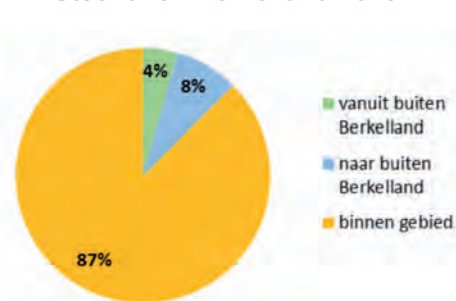
Om te zien welk effect maatregelen hebben, zoals kruidenrijke akkers en bermen zijn er drie zogenaamde focusgebieden: Neede Noord, N18 en Meddo Zwolle. Deze gebieden zijn op het kaartje zwart omlijnd. In deze gebieden wordt nu geteld volgens de richtlijnen en wordt ook geprobeerd om maatregelen in relatie te brengen met het wel en wee van de Patrijs. Doen ze het daar beter dan in andere gebieden zonder maatregelen is bijvoorbeeld een onderzoeksvraag. We kunnen echter de Patrijs nog meer helpen en daarmee wellicht ook het landschap. De Patrijs heeft behoefte aan een gevarieerd landschap met kruidenrijke akkers of anders akkerranden. Ook wat min of meer verwaarloosde stukjes grond doen het goed: de zogenaamde overhoekjes. Bloemenrijke bermen en randen zijn noodzakelijk om insecten te lokken, maar helaas zijn de insecten ook met ruim 70% afgenomen. Deze insecten zijn het noodzakelijke voedsel voor de jongen gedurende de eerste weken. Te weinig insecten betekent gewoon, dat er veel jongen omkomen van de honger. Door de aanleg van de N18 zijn er in verhouding wat meer ruigtes en bloemenrijke randen ontstaan en daar kan de Patrijs van profiteren. We zien langs de N18 tussen Eibergen en Groenlo een aardige concentratie van Patrijzen met voldoende jongen. Misschien kunnen ze straks ook gaan profiteren van het nieuwe ecologische bermbeheer van de Gemeente Berkelland. Meer bloemetjes en meer insecten en later maaien kan gaan helpen. Moeten we wel accepteren dat de berm min of meer natuur is en dus ook wat meer

Meer informatie hierover: <https://www.vanberkelenslinge.nl/> Meldingen kunt u zelf plaatsen op <https://waarneming.nl/> en als u dat liever niet doet dan kunt u ze ook doorgeven aan Henk Leever: henkenjantine@hotmail.com of telefoon 06-51314562. Het is fijn dat vele inwoners van met name het buitengebied, ook waarnemingen doorgeven en ik ben ze daar zeer erkentelijk voor. De Patrijs verdient onze bescherming en staat bekend als barometer vogel: gaat het goed met de Patrijs dan gaat het goed met onze natuurlijke omgeving. Immers er is dan meer variatie: meer bloemen en meer kruiden en meer insecten en een gezondere leefomgeving.

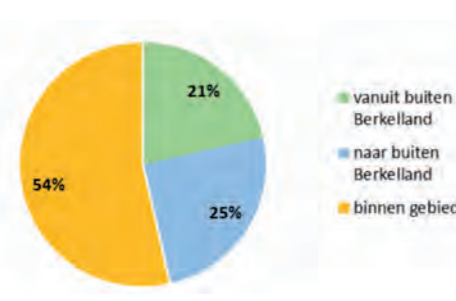
Tekst en kaartje: Henk Leever

Vestigingsgebied Steenuilen Berkelland 2023

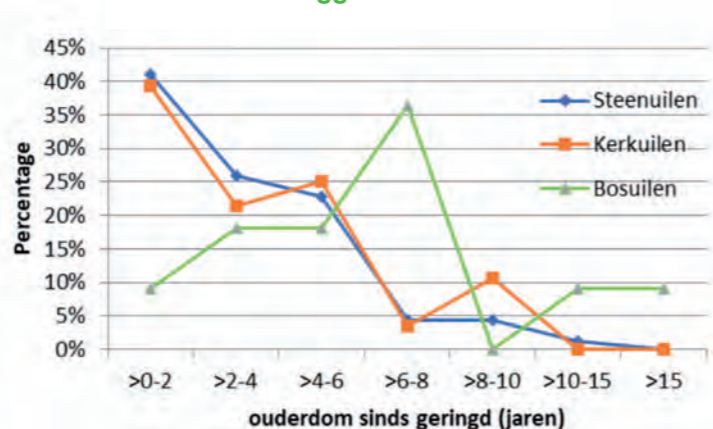
Vestigingsgebied Kerkuilen Berkelland 2023

De langst afgelegde afstand naar buiten Berkelland bedroeg 1057 km naar Saint-Amans in Zuid-Frankrijk voor een Torenvalk die het jaar daarvoor was geboren in Beltrum. Een 8 jarige Steenuil, in 2016 geringd in Eibergen, werd 35 km verder in Doesburg teruggemeld. Een Kerkuil vloog vanuit Eibergen 89.3 km naar Kamen bij Dortmund in Duitsland. Deze was in 2021 geringd. Vanuit buiten Berkelland bedroeg de grootste afstand 39,1 km voor een Steenuil uit Didam en 19,7 km voor een Kerkuil uit Lochem. Het merendeel (zo'n 92 %) van de Steenuilen en 69% van de Kerkuilen wordt weer dichtbij binnen een afstand van 10 km vanaf de ringplaats aangetroffen.

De emigratie was voor de Steenuilen het dubbele van de immigratie. Zo'n 87% bleef binnen de gemeente. Bij de Kerkuilen was de uitstroom wat meer dan de instroom. Ruim de helft bleef in Berkelland.

Ouderdom teruggemelde uilen 2023

Leeftijd

Sommige uilen bleken al een respectabele leeftijd te hebben bereikt. Een Bosuil was al 17 jaar. Dit jaar was de oudste Steenuil 12 jaar en een Kerkuil 9 jaar. Ouder dan 15 jaar worden ze doorgaans niet.

Bijzonderheden

Onder de terugmeldingen zijn er dit jaar 47 van dode uilen en Torenvalken afkomstig: 32 Steenuilen, 12 Kerkuilen, 1 Bosuil en 2 Torenvalken. Vorig jaar waren dat er 29 uilen. Bij de Kerkuilen vielen de meeste doden onder jonge uiltjes in de eerste 3 maanden. Bij de Steenuilen lag de piek in de uitvliegperiode en waren het vooral predatie, verkeer, verhogering of het ergens vast komen te zitten de oorzaken. Bij jonge Kerkuilen was verkeer of andere ongelukken de oorzaak.

Dankzij het ringen, de controles en de terugmeldingen houden we een goed inzicht in de verspreiding, paarvorming, broedresultaten en leeftijdsontwikkeling van de uilen in ons gebied. Al onze gegevens voeren we in de landelijke registers van GRIEL en SOVON in zodat de experts de landelijke trends en de bescherming kunnen volgen. Tijdens het ringen meten we bij de jonge uilen nog de vleugellengte en het gewicht om hun leeftijd vast te stellen, of de jongen genoeg gegeten hebben en of ze op het gewicht zijn wat bij hun leeftijd gebruikelijk is.

Gelukkig worden er ook meldingen gedaan door niet-leden, de zogeheten Publieke meldingen. Een ieder die een geringde vogel vindt kan het nummer terugmelden aan <https://www.griel.nl/> of melden bij de Vogelwerkgroep Berkelland info@vogelwerkgroepberkelland.nl

Met dank aan alle ringers en controleurs!

Tekst en foto's: John Smith
Projectgroep Uilen en Torenvalken

Verslag 2023 van de Projectgroep Weidevogels

De projectgroep Weidevogels wordt georganiseerd vanuit de VAN (Vereniging Agrarisch Natuurbeheer). Een aantal leden van de Vogelwerkgroep Berkelland voert, als vrijwilliger, het veldwerk voor deze organisatie uit.

Kievit

Foto: Marjon Hoen

Na een opeenvolging van veel te droge broedseizoenen voor de weidevogels, beleefden we in 2023 eindelijk weer een goed weidevogeljaar. Hoewel het aantal broedvogels was afgenomen, konden we toch weer op meerdere plekken genieten van opgroeiende jonge kuikens. Op tenminste 12 locaties zijn weer jonge Grutto's gezien. Ook de Wulp en de Tureluur deden het goed. Zorgelijk blijft de achteruitgang van de Kievit en de Scholekster. De belangrijkste oorzaak is het grote aantal aanwezige predatoren in de Achterhoek.

Samen met de Ver. Agrarisch Natuurbeheer "Berkel & Slinge" draagt onze vogelwerkgroep zorg over een drietal, door de Provincie Gelderland erkende en ondersteunde weidevogel-gebieden in de gemeente Berkelland. De inzet van de boeren en de vrijwilligers is dermate hartverwarmend, dat de Provincie ook aan onze projecten steun wil geven. Ondanks dat de resultaten van de Achterhoek ver achterblijven bij die elders in Gelderland.

De drie gebieden zijn: het Noordijkerveld, omgeving Hagdijk en het Beltrumseveld. Daarnaast spannen wij ons in voor alle weidevogelgebiedjes die succesvol lijken, zoals daar zijn: Overbiel, Stokkersbrug, Geesterse Es, Apedijk/Havelandweg, Antenneveld Noachweg.

- Veel aandacht is gegeven aan het verbeteren van de kwaliteit van de gebieden. Daarvoor zijn we in gesprek met grondeigenaren, grondgebruikers, waterschap en gemeente. Hoewel nog een lange weg te gaan, zijn een aantal gebieden in onze ogen al sterk verbeterd. Jammer genoeg zien we dat in de toename van vogels nog niet terug.

Resultaten weidevogelbescherming 2019 t/m 2023 van Berkel en Slinge

Soort	2019	2020	2021	2022	2023
KIEVIT					
Beltrum-Groenlo-Zwolle	70	76	117	107	118
Eibergen	43	55	49	66	48
Ruurlo					
Neede-Borculo	43	74	49	35	57
TOTAAL KIEVIT	156	205	215	208	223
SCHOLEKSTER					
Beltrum-Groenlo-Zwolle	7	10	14	13	8
Eibergen	5	8	11	3	3
Ruurlo					
Neede-Borculo		6	2	2	4
TOTAAL SCHOLEKSTER	12	24	27	18	15
WULP					
Beltrum-Groenlo-Zwolle	20	24	39	28	23
Eibergen	7	14	11	9	8
Ruurlo					
Neede-Borculo	5	15	17	12	13
TOTAAL WULP	32	53	67	49	44
GRUTTO					
Beltrum-Groenlo-Zwolle	28	44	44	33	31
Eibergen	4	9	4	6	4
Ruurlo					
Neede-Borculo	16	22	17	16	15
TOTAAL GRUTTO	48	75	65	55	50
TURELUUR					
Beltrum-Groenlo-Zwolle	1		1	3	
Eibergen	1	7	4	3	4
Ruurlo					
Neede-Borculo	3	4	3	3	3
TOTAAL TURELUUR	5	11	8	9	7
Totaal aantallen W/G/T	85	139	140	113	101
Totaal gevonden nesten	253	368	382	339	339

- Het inzetten van de drone gaat steeds beter. Al heeft de drone ook zijn beperkingen. Een belangrijke is het weer. Een andere beperking is dat boeren vaak op hetzelfde moment het land op willen en de drone dan overal op hetzelfde moment nodig is. Een andere beperking is dat de drone niets meer waarneemt onder het erg hoge gras.
- Het gebruik van stroomrasters wordt geleidelijk aan wat meer toegepast. Of hierdoor de slagingskans verbeterd, is nog moeilijk vast te stellen.
- Voor het komend broedseizoen ligt de nadruk op het meten van resultaat. Nu er al een groot aantal terreinverbeteringen zijn uitgevoerd, moet dit toch eens tot succes leiden.
- Voor de kerstdagen hebben alle meewerkende boeren en vrijwilligers een luxe stol ontvangen. Deze actie werd erg op prijs gesteld.
- Van de Zonnebloemen-lint-actie van de VAN ontving de Projectgroep een cheque van 1250 euro, te besteden aan de weidevogelbescherming. Het idee is om hier wild-camera's voor aan te schaffen.

Gerrit Stomps
Projectcoördinator weidevogels

www.vogelwerkgroepberkelland.nl

www.vwgberkelland.waarneming.nl

E-mail: info@vogelwerkgroepberkelland.nl
Redactie: Karin Bosch, Henk Lammers, Henk Leever, John Smith, Gerrit Stomps, Marjon Hoen en de Vereniging Agrarisch Natuurbeheer.

Grutto's

Foto: Marjon Hoen